

De ster in het oosten

In de laatste fase van de oorlog was het oorlogsgeweld der strijdende legers nog met een razende vaart over het kleine dorp in Oost-Duitsland heengetrokken.

Het mag een wonder genoemd worden, dat het hele dorp niet van de aardbodem weggevaagd werd.

Het boerenhuis van de Poolse familie Pjetrowski was lelijk beschadigd. Eigenlijk was het onbewoonbaar geworden. De schoorsteen was vernield en er was geen ruit meer heel.

Veel bewoners keerden niet meer naar hun huis terug. Hier en daar zag men zo'n leeg huis staan met gedeeltelijk ingestorte gevel of met een muur vol gapende gaten.

Vader Pjetrowski dacht er niet aan zijn huis in de steek te laten. Geen ogenblik. Hij moest toch een onderdak hebben voor moeder en voor zijn dochttertje Maroesja? En ook voor oom Josef, wiens huis door een bom met de grond gelijk gemaakt was?

Daarbij kwam nog, dat vader Pjetrowski zo gehecht was aan het stukje grond, dat hij door de arbeid van zijn handen langzaam aan vruchtbaar had weten te maken.

Hoeveel jaren was het al wel geleden, dat de familie Pjetrowski zich in het kleine Duitse dorp gevestigd had, toen ze zich door omstandigheden genoodzaakt zag uit te wijken uit Polen, het eigenlijke vaderland?

Een huis kan nóg een thuis zijn, al fluit de wind door de kogelgaten in de muur en al kan men de sterren zien dwars door het opengereten dak heen.

Wanneer men elkaar maar liefheeft met dat diepe besef van samen een gezin te zijn, een veilige gesloten eenheid, een kern van warmte en vertrouwen in een onherbergzame, koude wereld.

En dan was er nóg iets.

Denk je eens in, dat de twee zoons Pawel en Stefan Pjetrowski na de oorlog van het front terug zouden komen en

1

ze zouden met hun plunjezak op hun rug naar hun familie moeten lopen zoeken, omdat ze het ouderlijk huis ontruimd gevonden hadden!

Dát nooit.

Vader Pjetrowski ging na zijn terugkomst dadelijk aan het werk. En oom Josef hielp hem flink, al viel het bukken en sjouwen hem niet gemakkelijk door zijn hoge leeftijd.

Samen ruimden ze zoveel mogelijk het puin en de glasscherven op. Ze spijkerden latten voor de gaten. En ze metselden zelfs zo goed en zo kwaad als het ging een gloednieuwe schoorsteen. Het was wel geen vakwerk, die schoorsteen, maar de rook trok er netjes door naar buiten, als moeder het fornuis aanmaakte. En dat was toch het voornaamste.

Het had soms wel eens geleken, of er nóóit een eind zou komen aan die lange, verschrikkelijke oorlog.

En opeens is het dan toch zover!

Oom Josef komt op een keer met de boodschap thuis: „Het is vrede.”

Moeder schuift vlug een stoel bij, omdat ze ziet, dat oom Josefs oude benen hem door de ontroering bijna niet meer dragen kunnen.

En Maroesja kijkt verwonderd naar de twee tranen, die opeens, roets, in oom Josefs baardje glippen.

Maroesja voelt meer lust om te dansen en te zingen dan om te schreien. De oorlog is voorbij, is dat niet ongelooflijk heerlijk?

Het is haast niet te geloven, dat Maroesja nu 's avonds nooit meer haar hoofd onder het dekbed behoeft te steken om het dreigend gegrom van de vliegmachines niet meer te horen.

Niemand hoeft meer bang te zijn, dat de soldaten nog een keer terug zullen komen om bruggen op te blazen en met bommen te gooien, zodat iedereen in zijn kelder van angst zit te beven.

Nu, er is anders puin genoeg in het dorp te vinden. Bergen puin liggen er op de plaats, waar eens vriendelijke huizen stonden met bloementuintjes er voor.

Niemand denkt er aan om dat puin weg te ruimen. Er is immers geen beginnen aan. Kleine kinderen spelen er op en klauteren er overheen. En een enkele groene spriet van onkruid probeert zich tussen de stenen zowaar al staande te houden. Het is of de natuur een poging wil doen om de wandaden van de mensen met haar eeuwig groen te bedekken.

Ja, eindelijk is het dan toch vrede.

2

Maroesja denkt, dat het wel niet lang meer zal duren of Pawel en Stefan zullen thuiskomen. Het hele Duitse leger zal immers naar huis mogen gaan. Oom Josef heeft het gezegd. Wat zullen de grote broers opkijken, als ze zien, hoe groot hun zusje is geworden. Haar vlechten zijn zo lang geworden, dat ze ze als een kroon om haar hoofd kan leggen.

Vader zal blij zijn, als zijn jongens hem weer als vroeger bij zijn werk op het land zullen kunnen helpen. En er zal weer gewerkt kunnen worden zonder dat men behoeft te vrezen, dat de oogst door zware soldatenlaarzen zal worden vertrapt. Maroesja is er zeker van, dat het leven nu weer even goed en zonnig zal worden als het geweest is voor de oorlog uitbrak.

Ze was toen nog maar een klein meisje. Maar ze heeft een goed geheugen, ze herinnert zich nog zoveel . . .

Ze weet bijvoorbeeld nog heel goed, hoe Stefan en Pawel meehielpen bij het binnenhalen van het hooi. En hoe vader haar met een zwaai optilde en boven op het geurige, goudkleurige hooi zette, als hij de laatste vracht naar huis reed.

De Kerstfeesten herinnert Maroesja zich ook nog heel goed. Er was altijd een Kerstboompje met appels en vergulde noten versierd en met boven in de top een stralende Kerstster gestoken, de kerstster, die Maroesja het mooist van alles vond, omdat hij zo wondermooi glansde in het gele kaarslicht.

Maroesja weet ook nog precies, hoe het was, als ze met hun allen naar de kerkdienst gingen op het Kerstfeest. De glinsterende sneeuw kraakte onder de voeten. De lucht was zuiver. Vader liep voorop in zijn dikke, wijde jas. De jongens hadden bontmutsen over de oren getrokken. En Maroesja zelf stapte op haar hoge laarzen mee aan moeders hand, terwijl ze vol eerbied luisterde naar het feestelijke gebombam van de Kerstklokken, die vrolijk vertellen van het Kindje in de kribbe.

Wat een heerlijke tijd was dat toch geweest, toen iedereen vrij over straat kon lopen, zonder vrees om opgepakt te zullen worden.

En die heerlijke tijd komt nu terug!

Zo denkt Maroesja Pjetrowski. En zo denken alle mensen in het kleine dorp in Oost-Duitsland.

Het is net of eindelijk de kruitdamp optrekt. Of de zon weer schijnen durft. En ieder is vol verlangen om te beginnen met het opbouwen van alles wat vernield is.

Maar eer het zover is, gebeuren er dingen, die niemand heeft kunnen voorzien.

Maroesja luistert stil, als ze er vader met oom Josef over hoort praten. Hun stemmen klinken bezorgd. Is dan alles nog niet in orde?

De kaart van Duitsland in Maroesja's oude beduimelde schoolatlas komt er bij te pas. En het stompje potlood, dat trilt in oom Josefs onvaste vingers, trekt een vreemde streep dwars over Duitsland.

„Zo ongeveer loopt de demarcatielijn”¹⁾ zegt hij. „Dit hier is de Amerikaanse zône. En dit Oostelijke stuk is de Russische zône. Daarin zitten wij . . .”

De kwestie is duidelijk. De Geallieerden hebben samen de oorlog gewonnen, ze zullen ook samen Duitsland bezetten. Midden door Berlijn is de grens getrokken. Het is of er een barst door heel Duitsland is gekomen. Als een donkere dreiging hangt dit besluit in de lucht. En de lange colonnes vluchtelingen beginnen weer opnieuw langs de wegen te trekken, van het Oosten naar het Westen, uit angst voor deze bezetting.

Oom Josef informeert links en rechts, hij klampt iedereen aan van wie hij iets te weten denkt te komen. Maar de berichten zijn verwarrend, ze spreken elkaar soms tegen.

Het wordt Kerstmis. En nog is het rustig in het dorp. Misschien werd alles veel erger voorgesteld dan het is. Misschien zijn het alleen maar geruchten.

Moeder Pjetrowski begint al te herademen. Misschien vergeet men hun kleine dorpje wel, het ligt zo verloren in de nu besneeuwde velden, het telt maar een handjevol zielen, de moeite niet waard om er maatregelen voor te treffen.

Zo denkt moeder Pjetrowski in haar eenvoudigheid. Het Kerstfeest vieren ze in ieder geval nog in hun eigen huis en moeder Pjetrowski doet haar best om er een heerlijk feest van te maken. Mocht het soms het laatste Kerstfeest in het eigen huis zijn, dan zullen zij allen de herinnering daaraan meenemen als een kostbaar bezit, dat geen macht of geweld in de wereld hen zal kunnen ontvreemden.

Kerstkaarsen zijn er deze keer niet, moeder heeft geen kans gezien er aan te komen. Maar vader en oom Josef hebben samen een blok hout naar huis gesleept, dat uren en uren branden kan, zodat men rondom de oude, open haard kan genieten van het knetteren en flakkeren der vlammen.

¹⁾ scheidingslijn.

Het Kerstboompje is ook present, het vult de kamer en de keuken met een prikkelende harsgeur. En in de hoogste tak fonkelt in zijn oude, ongeschonden luister de glinsterende Kerstster, die al zoveel jaren dienst gedaan heeft.

„Vreest niet, want zie, ik verkondig u grote blijdschap. . .” Dat is de boodschap van de Kerstengel voor ieder, die met eerbied bij de kribbe van het heilig Kind komt nederknielen. Als een Licht straalt deze grote blijdschap in een wereld vol droefheid, angst en verwarring. En de glinsterende Kerstster in de top van het groene boompje is er het blijde, feestelijk symbool van.

Kort na Kerstmis, als het kerstboompje nog groen in de hoek van de kamer staat, valt de donkere schaduw van het naderend onheil over het kleine dorp. De bezetting is een feit geworden en de vrijheid, waarnaar iedereen zo verlangde, is opnieuw aan banden gelegd.

Nu staan vader en moeder Pjetrowski voor een zware keuze. Blijven?

Maar in de Russische zône achterblijven betekent het verlies van de persoonlijke vrijheid en van de godsdienstvrijheid. Het betekent vervolging en lijden. Het betekent angst en onzekerheid.

Wegtrekken naar het Westen, ook weer naar een onzekere toekomst? Alles achterlaten?

Het is een zware tweestrijd voor vader Pjetrowski. Nu pas beseft hij, hoe hij met zijn stukje grond is vergroeid en verbonden. Hij krimpt ineen, als hij er aan denkt het te moeten achterlaten.

Maar als hij denkt aan Maroesja, die op zal moeten groeien in een omgeving, waarin voor Christus geen plaats is, dan ziet hij duidelijk, dat er geen keus is.

Sterk als een beer is vader Pjetrowski altijd geweest. Niemand kon de vore zo feilloos recht door zijn land trekken als hij, als in het voorjaar de natuur ontwaakte tot nieuw leven. Niemand kon in het korenland bij de oogst zulk een prachtige brede zwaai maken met de blinkende zeis. En niemand kon met zulk een krachtige slag van de bijl een boomstam klieven.

Maar nu vader Pjetrowski afscheid moet nemen van de plek, waar zij allen zo gelukkig geweest zijn samen, nu hij voor het laatst zijn blikken laat gaan over zijn bezit, waarvan hij elke plank in de schuur en elke steen van de drempel liefheeft, nu snikt hij het uit als een kind.

Oom Jozef klopt vader alsmaar op de schouder met kleine, bemoedigende klapjes. Misschien zullen ze immers terug kunnen gaan, als de tijden beter zijn geworden, later . . . Het is moeder, die reeds rustig bezig is met pakken. Ze heeft dit in slapeloze nachten al meermalen in gedachten gedaan, het gaat haar handig af.

Er is een vastberaden trek op haar gezicht. Heeft ze nu alles? Haar ogen gaan zoekend rond in de woonkamer, ze raken met een innige blik één voor één de oude, vertrouwde dingen aan. Is er niet iets, een kleinigheid, een niet te zwaar wegend voorwerp, dat ze kan meenemen als een dierbaar souvenir in de vreemde?

In een opwelling maakt moeder het omgebogen ijzer los van de ster in de top van de Kerstboom, voorzichtig legt ze het symbool van Gods goedertierenheid tussen het opgevouwen ondergoed.

Oom Jozef helpt haar de riemen om de dekens te gespen. Het touw om de linnen zak met het lijfgoed wordt dichtgeknoopt. Nu legt oom Josef de zak met inspanning op vaders rug en moeder neemt Maroesja bij de hand.

Het is een lange rij van vluchtelingen, die zich langzaam Westwaarts beweegt, en die zich voegt bij de onafzienbare drommen ontheemden die als verjaagde kudden van Oost naar West trekken.

Er zijn Polen bij zoals de familie Pjetrowski. En Duitsers, Esten, Letten, Lithauers, Boelgaren, Joego-Slaviërs, Oekraïners, Russen, Tsjechen . . .

God sta hen bij, die zich in doffe gelatenheid langs de wegen voortslepen, mechanisch de moede voeten bewegend op het eentonig rythme van die duizenden andere voeten.

De kleine kinderen houden zich, verbijsterd door al het vreemde om zich heen, aan moeders rokken vast.

Oude mensen strompelen zwijgend mee in de stoet. Voor hen is het het zwaarste. Ze begrijpen eigenlijk niet eens goed, wat er gebeurt. Ze weten niet, hoe dit verdriet zo opeens over hen gekomen is. Juist toen ze zo dankbaar waren geweest, dat ze de oorlog levend doorgekomen waren.

Ze zijn als planten, die met wortel en al losgerukt worden uit de grond. Elke stap verwijderd hen onherroepelijk verder van hun huis en hof en van alles, waaraan ze met elke vezel van hun kleine bestaan verknocht waren.

Alleen oom Josef houdt zich kranig. Hij en vader dragen de plunjezak om beurten. En al kromt oom Josef hijgend zijn

magere rug onder de vracht, als het zijn beurt is, hij staat er op, dat zijn beurt geen minuut korter duurt dan die van vader. Maroesja is jong en vol goede moed. Diep in haar hart is de overtuiging, dat er ergens in de grote wereld wel een plaatsje zal zijn, waar zij allen hartelijk welkom zullen worden geheten. Met het naïeve optimisme van de jeugd ziet ze zelfs in deze uittocht iets opwindends. Wie weet welke verrassingen ze nog beleven zullen, als ginds in het vreemde land de deuren gastvrij voor de vluchtelingen geopend worden.

Maar als het door allerlei oponthoud, al avond is, eer ze de eerste controlepost bereiken, vanwaar ze waarschijnlijk per trein verder gebracht zullen worden, struikelt Maroesja telkens van vermoeidheid en wordt haar fijn gezichtje in de wollen doek bleek en strak.

„Maroesja,” zegt Moeder, „je moet eens omhoog kijken. Zie je daar hoog aan de donkere lucht die grote ster? Als je je ogen tot op en kiertje dichtknijpt, lijkt het of er wel duizend stralen uit het hart van de ster komen.”

„Ik zie de stralen, het lijken wel naalden van goud.”

„Je moet telkens onder het lopen omhoog kijken, Maroesja, dan vergeet je je moeheid. Zie je wel, dat de ster met ons meereist? Het zou de ster uit de Bijbel kunnen zijn, je weet wel, de ster in het Oosten uit het Kerstverhaal. Het kan best dezelfde ster zijn. Waarom niet? De ster in het Oosten was immers ook zo'n grote ster, dat iedereen er naar kijken moest, of hij wilde of niet.”

„Welke ster was dat, Frau Pjetrowski?” vraagt een kleine jongen, die klappertandt van de kou.

„Dat was de ster van de Wijzen uit het Oosten.”

En met zachte stem begint moeder Pjetrowski onder het lopen de kinderen het verhaal te vertellen, dat al zo heel oud is en toch altijd weer even meeslepend en boeiend. Hoe de Wijzen uit het Oosten de grote ster zagen stralen, toen ze met hun verrekijkers de hemel bestudeerden. Hoe ze dadelijk hun kamelen zadelden en hun kostbare geschenken pakten, omdat ze er zeker van waren, dat er een Koning geboren was. Het kon niet anders, of de ster was er het heilig teken van.

En dan gaan ze op reis om de Koning te zoeken. Ze willen eerbiedig voor Hem neerknielen en Hem hulde bewijzen.

„Er lag geen sneeuw zoals nu . . . de reis van de Wijzen ging door het hete zand van de woestijn . . . Maar verdwalen konden ze niet, want de ster ging met hen mee, net zoals nu met ons, zie je wel?”

De kleine jongen kijkt zo lang met half dichtgeknepen ogen omhoog, tot de stralen van de grote ster, die meereist, in elkaar schijnen te vloeien en de hemel bedekt wordt door een waas van goud.

Als ze eindelijk in de barak aankomen, moeten ze meer dan een uur wachten aan de controle. Soldaten lopen met zware laarzen af en aan. Er wordt geschreeuwd en gevloekt.

De kleine Ludwig, die zich, luisterend naar het verhaal van de grote ster, op de been gehouden heeft, wordt op de houten bank gelegd. Hij is bevangen door de warmte in het wacht-lokaal en door de geuren, die uit een paar gereedstaande etensbussen opstijgen.

Moeder houdt Maroesja dicht bij zich. En ze trekt haar vlug terzijde, als een soldaat haar gekscherend in de wang wil knijpen.

In een hoekje van een overvolle barak, waar men struikelt over elkaars bagage en het tot laat in de avond rumoerig blijft, brengt de familie Pjetrowski de nacht door op een harde stromatras.

Van slapen komt niet veel voor moeder. Duizend gedachten gaan haar door het hoofd. Er zijn zoveel dingen, die haar bangstigen, dingen, waarvan ze nooit gedroomd heeft in haar kleine, goede dorp.

De blik, waarmee de soldaten Maroesja hebben aangezien, kan ze maar niet vergeten. Er is zoveel in de wereld, waarvan een eenvoudige boerenvrouw geen begrip heeft. Er zijn zoveel boze machten, waarvoor men zich zo moeilijk beschermen kan, als men geen veilig huis meer heeft.

Moeder Pjetrowski keert zich om op de bultige stromatras. En ze raakt daarbij de plunjezak aan, die ze onder haar bereik heeft neergezet.

Het is of er opeens een stille vrede neerdaalt over haar afgetoebde gedachten. Ze denkt met een glimlach aan de ster, die ze heeft meegenomen.

Een waardeloos voorwerp is het van ijzerdraad en verguldsel, waarover de soldaten straks bij de controle tegen elkaar hebben gegrinnikt.

Maar voor moeder Pjetrowski is het veel meer. Het is voor haar het teken van Gods oneindige trouw geworden. Het is een stille belofte van Zijn vertroosting, die overal zal meegaan, al zou het zijn tot aan het andere einde der aarde.

Moeder Pjetrowski zucht diep bij deze bevrijdende gedach-

te. De spookbeelden van een onbekende toekomst verbleken. „De ster gaat mee,” murmelt ze. En dan ontfermt de gezegende slaap zich over haar moede geest.

* * *

De vluchtelingen zullen werkelijk met de trein verder mogen gaan. De wagons staan in de vroege morgen al op het stationnetje klaar, maar ze zijn al grotendeels gevuld met vluchtelingen op doorreis. Er is weinig plaats.

Voor de laatste keer worden de passen gecontroleerd. In een rij lopen de vluchtelingen langs een ruwe tafel, waarachter de soldaten zitten.

„Dóórlopen, dóórlopen,” wordt er gecommandeerd.

Nu is de familie Pjetrowski aan de beurt. Waarom schreeuwen de mannen zo tegen elkaar?

Het blijkt, dat er iets met vaders pas niet helemaal in orde is. Vader herhaalt telkens op hun vragen, dat hij uit Oost-Duitsland komt. Is hij een Pool? Ja, van geboorte. Hij spreekt Duits?, dat kunnen ze toch horen!

Het doet er niet toe, het moet eerst onderzocht worden. Vader mag met dit transport niet mee, hij zal de familie later nareizen.

De vluchtelingen moeten aantreden, de trein is voorgereden. Vader wordt weggeleid en komt niet terug.

„Dóórlopen, dóórlopen.”

Moeder Pjetrowski verbijt haar angst. Of ze ook niet wachten mag op een volgend transport, vraagt ze beleefd.

„Dóórlopen, dóórlopen.”

Dwars door het rumoer heen schreit de kleine Ludwig door-dringend, omdat hij in de drukte zijn moeder kwijtgeraakt is. Maroesja probeert de plunjezak te verslepen. Maar oom Josef neemt die van haar over.

„Elkaar vasthouden,” zegt hij, „dicht bij elkaar blijven. Hierheen, hierheen.”

Oom Josef zet zich schrap, als er geduwd wordt. Hij worstelt naar een veilig hoekje. En daar zitten ze dan tegen elkaar aangeklemd.

Moeder heeft de kleine Ludwig onder haar hoede genomen, omdat bleek, dat hij van zijn verwanten was afgeraakt. Als een schuw diertje zit hij de gehele treinreis tegen haar aangedrukt en als ze eindelijk op de plaats van bestemming aan-

komen, klemt hij zich met zijn magere knuistjes aan haar vast. Barakken. En weer een treinreis. Controle. Weer barakken. Ze zijn allemaal eender, vaal en verweerd met ruwe planken en een dak van gegolfd plaatijzer.

Eindelijk is de familie Pjetrowski dan toch de laatste grenspost gepasseerd. Daar zien ze de laatste keer de rode vlag wapperen. En dan zijn ze door de laatste slagboom heen en hun voeten staan, goddank, op vrije grond.

Ze worden ondergebracht in een barak, die door de soldaten is ontruimd. Weer zo'n verveloos en grauwig ding, zoals ze er zoveel gezien hebben.

Maar ze mogen zich nog gelukkig achten. Andere groepen vluchtelingen worden gehuisvest in een enorme bunker, een voormalige munitieopslagplaats met metersdikke betonmuren zonder een enkel venster.

Moeder Pjetrowski is wel dankbaar, dat er eindelijk een eind is gekomen aan haar zwerftocht. Maar ze vreest, dat vader hen niet zal kunnen vinden onder al die vluchtelingen in de vele kampen en barakken.

Aan Pawel en Stefan durft ze niet denken, het doet haar hart te veel pijn. Maar soms in haar droom ziet ze haar beide jongens.

„Het is voorbij, moeder,” zeggen ze lachend.

Flink en bruin zien ze er uit, juist zoals ze waren, toen ze afscheid namen. Hun ogen staan helder in hun jonge gezichten. De oorlog heeft hen niet kunnen bederven. Moeder weet zeker, dat ze het volgehouden hebben hun avondgebed te bidden, zoals ze beloofden.

„Zijn jullie terug?” zegt moeder.

Maar als ze de hand uitstrekt naar ze, vervagen hun lachende gezichten in een grijze mist. En moeder moet het hoofd verleggen op haar kussen, omdat de plek, waarop ze lag, doorweekt is van tranen.

* * *

Gelukkig komt er bericht van vader. Hij is een twintig kilometer Zuidelijker tewerkgesteld in een fabriek. Dus is hij in veiligheid. Alleen zal hij slechts nu en dan kunnen overkomen. Het leven in de barak is zwaar, al proberen de vrouwen er nog van te maken, wat er van te maken valt.

Er zijn slechts smalle gangetjes tussen de kribben, die op en

tegen elkaar staan. Zo weinig ruimte is er, dat men op de stromatras moet zitten bij het eten.

De schamele bezittingen van de bewoners zijn in dozen en zakken geborgen. Wasgoed hangt aan gespannen lijnen te drogen. En overal krioelen de vele kinderen spelend en kibbelend door elkaar, als het weer te slecht is om ze naar buiten te sturen.

Vindingrijke vrouwen hebben voor de kale ruiten gordijnen geplooid van papier, wat enigszins een illusie van gezelligheid vermag te geven.

Een uit kratten vervaardigde tafel en een bank zonder leuning vormen het enig meubilair en de versiering van de houten wanden bestaat uit een paar ruwe krabbels van tekeningen.

Er wordt veel gedaan voor de vluchtelingen. Door Internationale Vluchtelingenhulp, Rode Kruis, verschillende kerkelijke instanties, Y.W.C.A. en Y.M.C.A. ¹⁾

Vele harten zijn vervuld van deernis met het harde lot der duizenden ontheemden. Men kan zeggen, dat er een golf van mededogen gaat over de gehele wereld. Maar er is zo onnoemelijk veel nodig om de ergste nood te lenigen. Elke kleine liefdedaad lijkt een druppel op een gloeiende plaat.

Moeder Pjetrowski heeft grote moeite om zich aan te passen. Maar ze probeert het dapper.

Zodra ze een eigen hoekje van de lange barak heeft toegevoegd, gaat ze aan het werk om het er een beetje huiselijk te maken.

Het zal al ordelijker worden, als ze de plunjezak leegpakt en het lijfgoed in dozen onder de kribben wegbergt. Dat geeft ook dadelijk wat meer ruimte.

Na een paar grepen in de linnen zak, komt moeder de Kerster tegen. Een beetje verbogen, een beetje verformfaaid, maar nog even glinsterend als vroeger.

Het is of de ster haar helpen wil zich Gods liefdevolle beloften te herinneren, de belofte van Zijn blijdschap en Zijn licht, die Hij geven wil in de donkerste omstandigheden, waarin een mens kan geraken.

Moeder Pjetrowski plet de ster weer plat met haar vlakke hand en ze hangt die voorzichtig op aan een haak boven Maroesja's krib. Hoe het kan, begrijpt ze niet, maar het is

¹⁾ Werelbond van Christen Jonge Vrouwen en Werelbond van Christen Jonge Mannen.

of ze weer moed vat, zo vaak ze naar de ster opziet, die glinstert en straalt tegen het bruine hout van het beschot.

Het is of de ster haar, hoe broos en nietig hij ook is, op een machtige wijze verbindt met al de geestelijke rijkdommen van haar gelukkige jaren.

Ze geeft de ster aan Maroesja, als deze haar verjaardag viert, omdat ze geen ander geschenk kan bedenken. En Maroesja is er gelukkig mee, omdat het iets van thuis is.

Voor moeder is het leven eentonig.

Vader werkt nog steeds in de fabriek. Hij houdt het vol, hoewel het hem zwaar valt tussen de gonzende machines te staan, terwijl hij vroeger altijd zijn werk buiten op het land had, waar de wind om zijn hoofd waaide en de zon hem bruin brandde.

Oom Josef helpt bij het demonteren van landmijnen, niet ver van de barak in de bossen.

De kleine Ludwig is naar een andere barak overgebracht, toen het bij het doorlichten bleek, dat zijn longen niet in orde waren.

Op de terugkomst van Pawel en Stefan behoeft moeder Pjetrowski niet meer te hopen, sinds ze bericht heeft gehad van het Rode Kruis, dat beiden voorkwamen op de lijst van de vermisten.

Heel stil gaat ze haar gang, er komt geen klacht over haar lippen. Zacht en behoedzaam is haar tred, als ze de zieken in de barak helpt verzorgen, een taak, die ze zich vrijwillig heeft opgelegd.

Oneindig teder is haar hand, als ze een kroes met fris water aan iemands dorstige lippen zet. Of de kussens luchtig opschudt achter een pijnlijke rug.

Moeder Pjetrowski behoort, zo eenvoudig en ongeletterd als ze is, tot die begenadigden, die het geheim kennen om de eigen smart om te zetten in dienende liefde aan een lijdende mensheid. En ze is hier alleen toe in staat door de wonderlijke kracht van Hem, die Zichzelf heeft gegeven aan een wereld in nood en Zijn ziel gesteld heeft tot een rantsoen voor velen.

*
* * *

Wat Maroesja betreft — zij is nog jong. Voor haar zal nog een nieuwe toekomst aanbreken, een nieuwe dageraad van geluk.

Zij behoort tot de jonge, sterke generatie, die de moed zal hebben tot een nieuw begin, omdat ze durft geloven en vertrouwen.

Neuriënd gaat Maroesja haar weg en vervult opgewekt haar dagelijkse taak van wassen en schrobben.

Sinds de jeugdleidster Lotte Werner is ingezet voor de geestelijke verzorging van de vluchtelingen, heeft Maroesja in deze energieke, beschaafde jonge vrouw een grote steun gevonden.

Ze mag Lotte helpen bij haar pogingen om de vrouwen en kinderen op te vangen in clubs en groepen, om ze leiding te geven bij spel en bijbelstudie.

Internationale Vluchtelingenhulp stuurt een prachtige zending gaven. Daar is van alles bij, niet alleen kleren en schoenen maar ook blikken gecondenseerde melk voor de baby's, knotten wol voor de moeders en, ongelooflijke weelde, zelfs een naaimachine!

Dadelijk verzamelt Lotte de opgetogen vrouwen rond de krattentafel en richt een naai- en breikring op, waar men onder het zingen van liederen en het luisteren naar het voorlezen van een goed boek, aan het werk kan gaan om de garderobe te verzorgen.

Het is een feest om te zien, hoe de vrouwen elkaar de vermaakte kleren aanpassen. Ze hebben zolang in voddens en prullen rondgelopen, dat alle vrouwelijke waardigheid er bij begon in te schieten.

Ze fleuren er van op, als ze zich weer netjes kunnen kleden, onwillekeurig vatten ze nieuwe moed om de onbekende toekomst tegen te gaan. Zulk een opbeurende invloed kan een simpel fris gewassen en keurig versteld kledingstuk hebben! En dan de kinderen! Die hebben zoveel zorg nodig. Lotte verzamelt ze regelmatig om zich heen om ze met vertellen en zingen bezig te houden. Ze mogen niet buiten om de barakken zwerven. Als er niet naar ze wordt omgezien zullen ze nooit opgroeien tot flinke mensen, die van aanpakken weten. Als het voorjaar wordt, gaan Lotte en Maroesja met de hele troep kinderen naar buiten om daar in de vrije natuur te spelen. Soms staat er tot uitbundig plezier van allen een picnic op het programma.

Al spelend en zingend wordt geprobeerd om de kleinen iets te leren omtrent de dingen, die meer waarde hebben dan voedsel en kleding en zonder welke geen mens gelukkig kan zijn, al zouden al zijn verlangens vervuld worden.

Het zijn de eeuwige dingen, die al het andere verre te boven gaan. De dingen van het Koninkrijk Gods, waarvan allen burgers mogen zijn, die luisteren willen naar Gods stem en bereid zijn Hem te gehoorzamen. De daklozen, de berooiden, de ontwortelden, de statenlozen, de verdrevenen, die nergens een thuis meer hebben in de wijde, wijde wereld.

*
* * *

Langzaam, het ene stuk na het ander, wordt het meubilair in de barak voltooid. Dat is het werk van de jongens onder de bezielande leiding van Walter Gunter, die, als enige overlevende van een bij een explosie omgekomen familie, met een vluchtelingentransport uit Silezië is meegekomen.

Er wordt getimmerd, gezaagd, gehamerd, dat horen en zien soms vergaat. En er wordt geschilderd, dat de klodders verfvan louter enthousiasme soms op de neuzen van de schilders terecht komen inplaats van op de kale deuren.

Boven alles uit klinkt vaak de stem van Walter, die luidkeels pleegt te zingen bij zijn werk. Letterlijk alles is hij verloren in de oorlog, maar hij zit niet bij de pakken neer, hij is vast besloten zich een toekomst te veroveren.

Emigreren wil Walter! Verweg in een vreemd land zich met hard werken een bestaan verwerven. Elke avond zit hij met zijn blonde krullenbol dicht onder de lamp Engelse woordjes te leren om de taal machtig te zijn, als het zover is, dat er voor hem plaats is op een emigrantenschip.

Maroesja helpt hem door hem te overhoren. Ze leert zelf meteen ook iets van de vreemde taal. O, ze is vroeger altijd een vlugge leerlinge op school geweest. Al heel gauw babbelt ze een paar Engelse woorden.

„Do you like me?” vraagt Walter ondeugend.

„O, yes.”

En dan proesten ze het uit van het lachen, om een ogenblik later weer vol ernst verder te studeren.

Door bemiddeling van Lotte mag Maroesja die zomer naar een vakantiecamp in de Harz.

Daar in de bergen voelt Maroesja zich die heerlijke twee kampweken een ander mens worden. De gezonde berglucht verricht wonderen en de kameraadschappelijke, goede sfeer doet Maroesja voor het eerst beseffen, dat ze nog jong is en dat een toekomst vol onbegrensde mogelijkheden haar wacht.

De bloembakken, de vrolijke vlaggemasten, het kampvuur en het samenzijn met zovele jongeren in de ontspanningszaal, het maakt een onuitwisbare indruk op haar.

„Lobe den Herrn” . . . dat is het lied, dat ze meermalen samen zingen. „Lobe den Herrn,” niet alleen met je lied, maar met je gehele leven. Dat wil Maroesja. Dat neemt ze zich plechtig voor.

De zomer is om. Het loopt alweer naar Kerstmis, als Walter Gunter bericht krijgt, dat er een plaats is op een emigrantenschip. Naar Canada! Toronto!

„Maroesja, zou je niet méé willen? Je zou kúnnen . . . je bent zestien. Zodra je zestien bent, mag je zelfstandig emigreren.” Een grote stevige jongensknuist wordt gelegd op Maroesja’s kleine hand, die een beetje ruw is geworden van het werken. „Nu, Maroesja?”

Een diepe blos trekt over het zachte meisjesgezicht, maar Maroesja slaat de ogen niet neer.

„Ik kan moeder toch niet in de steek laten?”

„Maroesja, luister eens, ik zal vooruit gaan, ik zal werken, werken, dag en nacht; ik zal daarginds een toekomst bouwen, voor jou en voor mij. Geloof maar, dat het mij zal gelukken, Maroesja . . .”

Maroesja haalt diep adem, haar ogen schitteren.

„Je zult mij blijven schrijven . . . tot het zover is . . . en dan, Maroesja, dan kom ik je halen. Hier is geen plaats voor ons jonge mensen, geen plaats genóég tenminste . . . Maar ginds in een vrij land beginnen we opnieuw . . . Zul je op mij wachten, Maroesja?”

„Ik zal op je wachten.”

* * *

Als in de barak Kerstfeest gevierd wordt op de echt Duitse manier, met veel zacht flakkerende kaarsen en geschenken onder de Kerstboom voor alle kinderen, is Walter Gunter al op weg naar zijn nieuwe vaderland.

Het Kerstfeest wordt aan boord van het emigrantenschip óók gevierd. Walter gaat naar zijn hut om een schoon shirt uit zijn koffer te halen.

Hij moet toch nog iets hebben. Wacht, helemaal onderin de koffer. Ongeduldig rommelt hij de inhoud om. En dan ziet hij tot zijn verbazing iets glinsteren tussen zijn spullen.

Ontroerd houdt hij de Kerstster in de handen, die lange tijd aan de houten muur in de barak heeft gehangen.

Maroesja.

Walter kent de geschiedenis van de ster. Hij weet, dat ze is meegekomen met de familie Pjetrowski, als een kostbare herinnering aan een verloren verleden, maar ook als een blijde belofte van een nieuwe dageraad.

Hij begrijpt, waarom Maroesja de ster in zijn koffer heeft gesmokkeld, die avond, toen ze hem hielp zijn spullen pakken. Kleine Maroesja!

In de donkere Kerstnacht zoekt het overvolle emigrantenschip zijn weg over een woelige zee naar een verre, vreemde kust.

Maar de ster gaat mee.

Jo Kalmijn-Spierenburg.

MEISJESVERBOND C.J.V.F.
F. C. Dondersstraat 23
Utrecht - Tel. 030 - 14432
Giro 115346
Prijs f 0.80